

Projekt „Unaprjeđenje zaštite prava djece bez pratnje“

Model pravne zaštite djece bez pratnje zbrinute u ustanovama socijalne skrbi

Uvodno

Pravo azila i migracija je specifično područje prava čijim teorijskim i praktičnim znanjem, raspolaže mali broj stručnjaka, pogotovo kad se radi o djeci bez pratnje stranim državljanima (dalje: djeca bez pratnje). Stručni djelatnici zaposleni u ustanovama socijalne skrbi za djecu i mlade susreli su se s otvorenim pitanjima u odnosu na skrb o toj djeci od trenutka smještaja djece bez pratnje u navedene ustanove, i to kako s novim područjem prava uređenim propisima o međunarodnoj zaštiti i strancima, tako i s novom ranjivom skupinom korisnika. Potreba kontinuirane edukacija te stjecanja dodatnih znanja i vještine za stručne djelatnike koji rade s djecom bez pratnje proizlazi i iz višegodišnjih aktivnosti Hrvatskog pravnog centra (dalje: HPC) usmjerenih na zaštitu djece bez pratnje. Također, da bi se zaštitila prava te ranjive skupine migranata, paralelno s pružanjem pravnih savjeta i podrške profesionalcima koji s njima rade, potrebno je pružiti izravnu pravnu pomoć i podršku i djeci bez pratnje.

Poboljšanju i unaprjeđenju zaštite djece bez pratnje i efikasnijem ostvarivanju njihovih prava može se pridonijeti na razne načine. Ovdje predstavljamo Model pravne zaštite djece bez pratnje zbrinute u ustanovama socijalne skrbi (dalje: Model) kao jedan od mogućih rješenja za pomoć u radu sa stručnim djelatnicima koji skrbe o djeci bez pratnje, pored pružanja pravne pomoći samoj djeci, što je već dugogodišnja provjerena metoda zaštite prava ranjivih skupina. Model smo izradili na temelju implementacije projekta „Zajedno u zaštiti djece bez pratnje“ tijekom kojeg smo provjeravali takav model rada putem devet sastanaka pravnicima HPC-a sa stručnim djelatnicima u ustanovama socijalne skrbi u kojima su smještena djeca bez pratnje.

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO ZA DEMOGRAFIJU, OBITELJ, MLADE I SOCIJALNU POLITIKU

Ovaj projekt financira Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku Republike Hrvatske.

Za sadržaj ovog dokumenta isključivo je odgovoran Hrvatski pravni centar.

Projekt „Unaprjeđenje zaštite prava djece bez pratnje“

Produblјivanje i unaprjeđenje pravne zaštite djece bez pratnje treba se odvijati kroz zajednički grupni rad pravnih stručnjaka i profesionalnih djelatnika koji se na dnevnoj bazi u radu s djecom bez pratnje susreću s nizom otvorenih pitanja, u odgovaranju na koje treba uključiti pravo, ali i i razne druge struke u svakoj pojedinoj ustanovi (socijalni radnici, psiholozi, socijalni pedagozi, odgajatelji i sl.). Kao metodu takvog povezivanja stručnih djelatnika raznih profila predlaže se uspostavljanje kontinuiranog dijaloga među njima.

Modelom se želi podići razina znanja i vještina stručnih djelatnika pri rješavanju konkretnih problema u radu s djecom bez pratnje putem pravne pomoći i podrške. Također, Modelom se želi unaprijediti pravna zaštita djece bez pratnje, pružanjem pravne pomoći i podrške i djeci bez pratnje i stručnim djelatnicima koji rade s tom djecom u javnim ustanovama socijalne skrbi, metodama individualnog i grupnog rada kao i informiranjem djece bez pratnje o njihovim pravima ali i omogućavanjem djeci da iznesu mišljenja i sudjeluju u donošenju odluka koje se na njih odnose u konkretnim slučajevima.

Za provedbu Modela ustanove socijalne skrbi u kojima se smještaju djeca bez pratnje trebaju se povezati (preferirano je teritorijalno povezivanje radi lakše suradnje s organizacijom/institucijom koja pruža pravnu pomoć i podršku), odrediti organizaciju/instituciju koja pruža pravnu pomoć i podršku u području azila i migracija te uspostaviti suradnju (npr. putem partnerstava i projektnih prijedloga po pojedinim natječajima).

Model se sastoji od dvije komponente: 1. aktivnosti pružanja pravne pomoći i podrške djelatnicima u ustanovama socijalne skrbi te pružanje pravnih informacija i 2. pružanja pravne pomoći djeci bez pratnje.

I. Pružanje pravne pomoći i podrške djelatnicima u ustanovama socijalne skrbi

Pružanje pravne pomoći i podrške djelatnicima u ustanovama socijalne skrbi u koje se smještaju djeca bez pratnje strani državljani odvija se putem sastanaka koji se održavaju u tim

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO ZA DEMOGRAFIJU, OBITELJ, MLADE I SOCIJALNU POLITIKU

Ovaj projekt financira Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku Republike Hrvatske.

Za sadržaj ovog dokumenta isključivo je odgovoran Hrvatski pravni centar.

Projekt „Unaprjeđenje zaštite prava djece bez pratnje“

ustanovama. Da bi se obradile predviđene teme prema ovom Modelu, ocjenjuje se da je potrebno održati najmanje tri uvodna/osnovna sastanka. Sastanci su usmjereni na prijenos specifičnih znanja i informacija o ovoj temi stručnim djelatnicima zaposlenim u ustanovama socijalne skrbi gdje se smještaju djeca bez pratnje, radi olakšavanja i unaprjeđenja učinkovitosti i kvalitete njihovog rada s djecom bez pratnje. Takvim načinom će se postići rješenje određenog problema iz prakse putem korištenja prava, podići će se znanja i unaprijediti vještine stručnih djelatnika u provedbi i primjeni prava za zaštitu djece.

Sastanci se sastoje od uvoda u temu s naglaskom na pravni okvir pojedine teme, iznošenja pojedinih primjera i problema od strane stručnih djelatnika, rasprave o konkretnim slučajevima iz prakse te zajedničkog pronalaženja rješenja u relevantnim propisima.

Sastanci započinju otvaranjem dijaloga nezavisnih pravnikâ i stručnih djelatnika koji rade s djecom bez pratnje o problemima koji se pojavljuju u svakodnevnom radu. Konkretni problem razmatra se s aspekata svih stručnih profila djelatnika uključenih u njegovo rješavanje (socijalni radnici, socijalni pedagozi, odgajatelji, psiholozi i dr.), ukazuje se na rješenja koja omogućuju pravo i pravna praksa te se donose zajednički zaključci.

Očekuje se da će nakon završetka sastanaka polaznici moći primijeniti pravni okvir zaštite djece bez pratnje na konkretne slučajeve, definirati i primijeniti načela zaštite djece bez pratnje, razumjeti specifičnosti položaja djece bez pratnje u postupku odobrenja međunarodne zaštite, definirati prava djece bez pratnje i iznaći načine njihovog ostvarivanja u praksi te moći prosuditi kvalitetu pravne zaštite djece bez pratnje u praksi. Unaprjeđeno znanje i vještine dugoročnije može utjecati na bolju primjenu svih instrumenata namijenjenih zaštiti prava djece bez pratnje te na unaprjeđenje procedura za suradnju među institucijama.

Prilikom organiziranja sastanaka potrebno je voditi računa o izboru i broju sudionika, unaprijed određenom datumu i vremenu održavanja sastanaka, načinu pružanja pravne pomoći i podrške stručnim djelatnicima kao i odabranim temama.

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO ZA DEMOGRAFIJU, OBITELJ, MLADE I SOCIJALNU POLITIKU

Ovaj projekt financira Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku Republike Hrvatske.

Za sadržaj ovog dokumenta isključivo je odgovoran Hrvatski pravni centar.

Projekt „Unaprjeđenje zaštite prava djece bez pratnje“

a) Izbor stručnih djelatnika

Prilikom izbora stručnih djelatnika potrebno je rukovoditi se kriterijem iskustva rada s djecom bez pratnje te uzeti u obzir sljedeće sudionike:

- stručne djelatnike zaposlene u ustanovi koji su već imali iskustva u radu s djecom bez pratnje;
- stručne djelatnike zaposlene u ustanovi koji se u svom radu nisu bavili s djecom bez pratnje, ali bi potencijalno u budućnosti mogli skrbiti o toj djeci te se naći u takvim situacijama, pa sastanci služe kao priprema za budući rad;
- sastancima se mogu priključiti i skrbnici djece bez pratnje smještene u te ustanove, koji nisu zaposlenici ustanove, ako ravnatelj ustanove procjenjuje to potrebnim/korisnim, a ti skrbnici pokažu volju za sudjelovanjem.

Ravnatelj ustanove odlučuje koji djelatnici sudjeluju na sastancima. U svakoj ustanovi na svakom od sastanka nužno je omogućiti sudjelovanje istih djelatnika. Upoznavanje sudionika sastanaka sa svim predviđenim aktivnostima, temama sastanaka te načinom rada na sastancima obavlja ravnatelj prije ili prilikom odabira stručnjaka koji će sudjelovati na sastancima.

Optimalan broj sudionika pojedinog sastanka je procijenjen na 5 (do maksimalno 10).

b) Datum i vrijeme održavanja sastanka

Datumi održavanja pojedinih sastanaka sa stručnim djelatnicima određuju se najkasnije mjesec dana prije sastanka.

c) Način pružanja pravne pomoći i podrške stručnim djelatnicima

Pravovremeno, prije svakog sastanka, ravnatelju ustanove šalje se širi sadržaj i način obrade zadane teme (v. više pod d) Odabrane teme za sastanke).

Prije svakog sastanka ravnatelj poziva stručne djelatnike da unaprijed pošalju pitanja, ako ih imaju, u vezi s temom koja se obrađuje, te da, pored toga, obavijeste o konkretnim problemima s

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO ZA DEMOGRAFIJU, OBITELJ, MLADE I SOCIJALNU POLITIKU

Ovaj projekt financira Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku Republike Hrvatske.

Za sadržaj ovog dokumenta isključivo je odgovoran Hrvatski pravni centar.

Projekt „Unaprjeđenje zaštite prava djece bez pratnje“

kojima se susreću u svakodnevnom radu i o kojima žele razgovarati. U pravilu, na sastancima se radi uvažavajući sljedeće:

- otvaranje kolegijalnog dijaloga pravnika i stručnih djelatnika koji rade s djecom bez pratnje o temama/problemima u odnosu na tu ranjivu kategoriju migranata;
- konkretan problem razmatra se s aspekta svih stručnih profila sudionika sastanka involviranih u njegovo rješavanje (socijalni radnici, psiholozi, odgajatelji, socijalni pedagozi);
- ukazivanje na rješenja koja omogućuju pravo i pravna praksa;
- donošenje zajedničkih zaključaka.

Obrada tema planiranih za pojedini sastanak odvija se kroz izlaganje teme te odgovora na pitanja ili se planirana tema obrađuje na način da se najprije izlože problemi, a potom kroz odgovore i raspravu pojašne pojedini pravni instituti i/ili alati koji mogu rješavati problem, koji se pritom postavljaju i u širi kontekst. Pristupa se razradi unaprijed naznačenih problema u radu sudionika putem otvaranja diskusije i donošenja zajedničkih zaključaka o načinima njegova rješavanja. Na koji od spomenutih načina će se obrađivati tema, zajednički određuju sudionici i pravnik.

Nakon svakog sastanka utvrđuje se postoje li neke druge teme/problemi koje se žele raspraviti na idućem sastanku. Za svaki sastanak vodi se što je moguće detaljnija bilješka ili se snima razgovor (uz dozvolu svih prisutnih) kako bi se mogli izraditi zaključci i preporuke sa svakog sastanka (treba ih razmijenjivati između institucija koje su sklopile sporazum o suradnji, npr.).

d) Odabrane teme za pojedine sastanke

Budući da je temu zaštite prava djece bez pratnje potrebno sagledati s različitih aspekata, plan i program na sastancima uključuje sljedeće teme: opći dio o sustavu međunarodne zaštite, pojedina prava djece bez pratnje te uloga posebnog skrbnika i načelo najboljeg interesa

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO ZA DEMOGRAFIJU, OBITELJ, MLADE I SOCIJALNU POLITIKU

Ovaj projekt financira Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku Republike Hrvatske.

Za sadržaj ovog dokumenta isključivo je odgovoran Hrvatski pravni centar.

Projekt „Unaprjeđenje zaštite prava djece bez pratnje“

djeteta. Dobra praksa u postupanju prema djeci bez pratnje provlači se kroz rapravu svakog od sastanaka.

I) Tema prvog sastanka: Opći dio i sustav međunarodne zaštite u Republici Hrvatskoj

Prilikom obrade ove teme potrebno je odgovoriti na sljedeća pitanja:

- Tko su djeca bez pratnje?
- Zašto dolaze u Republiku Hrvatsku?
- Kako su se zatekli u Republici Hrvatskoj?
- Gdje se smještaju djeca bez pratnje?
- Što je međunarodna zaštita?
- Što ako dijete bez pratnje ne traži međunarodnu zaštitu?
- Kako se regulira status djetetu bez pratnje?
- Koje zakonodavstvo se primjenjuje u postupanju prema djetetu bez pratnje?

II) Tema drugog sastanka: Pojedina prava i obveze djece bez pratnje

Prilikom obrade ove teme potrebno je rukovoditi se sljedećim pitanjima:

- Koja su prava djece bez pratnje u Republici Hrvatskoj?
- Koja su prava djece bez pratnje tražitelja međunarodne zaštite?
- Koja su prava djece bez pratnje ako ne zatraže međunarodnu zaštitu?
- Kako ostvaruju pravo na školovanje?
- Kako ostvaruju pravo na zdravstvenu zaštitu?
- Kako ostvaruju pravo na spajanje obitelji?

III) Tema trećeg sastanka: Uloga posebnih skrbnika – načelo najboljeg interesa djeteta

Prilikom obrade ove teme potrebno je rukovoditi se sljedećim pitanjima:

- Koji propisi reguliraju obveze posebnih skrbnika prema djetetu bez pratnje?
- Koje su obveze posebnih skrbnika?
- Kako posebni skrbnici komuniciraju s djetetom kada postoji jezična barijera?

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO ZA DEMOGRAFIJU, OBITELJ, MLADE I SOCIJALNU POLITIKU

Ovaj projekt financira Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku Republike Hrvatske.

Za sadržaj ovog dokumenta isključivo je odgovoran Hrvatski pravni centar.

Projekt „Unaprjeđenje zaštite prava djece bez pratnje“

- Koja je uloga posebnog skrbnika prilikom zatjecanja djeteta bez pratnje?
- Koja je uloga posebnog skrbnika tijekom prihvata djeteta bez pratnje?
- Koja je uloga posebnog skrbnika tijekom smještaja i boravka djeteta bez pratnje u ustanovi socijalne skrbi?
- Koja je uloga posebnog skrbnika u slučaju vraćanja djeteta bez pratnje u njegovu zemlju podrijetla?

II. Pružanje pravnih informacija i pravne pomoći djeci bez pratnje

Pružanje pravnih informacija i pravne pomoći djeci bez pratnje nužno je iz razloga što djeca bez pratnje pripadaju najranjivijoj skupini osoba, koja, u najvećem broju slučajeva, ne poznaje hrvatski jezik niti pravni sustav Republike Hrvatske, a s obzirom da su maloljetna, njihova prava i interese štiti njihov skrbnik. Djeca sama imaju nedovoljno informacija o tome gdje se nalaze i što se s njima događa, što predstavlja veliki izvor nesigurnosti te ih stavlja u položaj dodatne ranjivosti.

Informiranje djece bez pratnje o njihovim pravima i obvezama, omogućavanje djeci iznošenja njihovog mišljenja te sudjelovanja u donošenju odluka koje se na njih odnose u konkretnim slučajevima, putem pravne pomoći i podrške, podrazumijeva grupni razgovor pravnika ovlaštenog za pružanje pravne pomoći s djecom bez pratnje uz prisustvo imenovanih posebnih skrbnika na kojem ih se najprije informira o njihovim pravima i obvezama sukladno pravnim propisima i pravnoj praksi, potom se odgovara na postavljena pitanja i po potrebi se provode individualni razgovori s djecom bez pratnje, gdje ih se detaljnije pravno savjetuje s obzirom na konkretan slučaj. Na takav ih se način informira o njihovim pravima i omogućava im se iznošenje mišljenja i sudjelovanje u donošenju odluka koje se na njih odnose.

U pravilu se pravne informacije odnose na sljedeća pitanja: prava i obveze u postupku odobrenja međunarodne zaštite, obveze posebnog skrbnika, pravo na školovanje, pravo na zdravstvenu zaštitu, trajanje postupka odobrenja međunarodne zaštite, pravo na spajanje obitelji,

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO ZA DEMOGRAFIJU, OBITELJ, MLADE I SOCIJALNU POLITIKU

Ovaj projekt financira Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku Republike Hrvatske.

Za sadržaj ovog dokumenta isključivo je odgovoran Hrvatski pravni centar.

Projekt „Unaprjeđenje zaštite prava djece bez pratnje“

pravo na tužbu protiv negativne odluke MUP-a te pravo na učenje hrvatskog jezika te prava osoba s odobrenom međunarodnom zaštitom.

Za potrebe razgovora djece s pravnikom ovlaštenim za pružanje pravne pomoći potrebno je osigurati povjerljivo okruženje (posebnu prostoriju za razgovor) u kojoj dijete može slobodno iskazivati i otvoreno razgovarati s pravnikom. Ako dijete ne poznaje hrvatski jezik ili strani jezik (u pravilu engleski) na kojem može komunicirati s pravnikom, potrebno je osigurati da se razgovor vodi uz prisustvo prevoditelja. Ustanove listu dostupnih prevoditelja mogu pribaviti od Ministarstva unutarnjih poslova.

Broj razgovora s djecom bez pratnje ovisi o potrebama svakog pojedinog slučaja, a u pravilu jedan razgovor može trajati od 30 minuta do jedan sat.

Financiranje

Prilikom planiranja aktivnosti, potrebno je izraditi proračun troškova te osigurati njihovo financiranje. Troškovi sastanaka uključuju troškove osvježenja i troškove angažmana pravnog stručnjaka te, ako je potrebno, putnih troškova sudionika i pravnog stručnjaka te pripremu materijala. Troškovi pružanja pravnih informacija i pravne pomoći djeci bez pratnje uključuju troškove angažmana pravnog stručnjaka i prevoditelja te, ako je potrebno, njihovih putnih troškova. Sredstva potrebna za ove aktivnosti mogu se osigurati iz vlastitih sredstava ustanove ili više ustanova koje surađuju u provedbi aktivnosti, ili se financiranje može zatražiti od nadležnog ministarstva. Nadalje, sredstva je moguće osigurati i putem partnerstva i prijave projektnih prijedloga po pojedinim natječajima u suradnji s organizacijom/institucijom koja pruža pravnu pomoć i podršku u području azila i migracija.

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO ZA DEMOGRAFIJU, OBITELJ, MLADE I SOCIJALNU POLITIKU

Ovaj projekt financira Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku Republike Hrvatske.

Za sadržaj ovog dokumenta isključivo je odgovoran Hrvatski pravni centar.